in 't eerst een rijker, voller indruk van het ondoorgrondelijke van Gods genade ontvangt, dan menig ander. Het was dan ook uit het leven gegrepen, toen de apostel de vraag opwierp: „Zullen we dan in de zonde blijven, *opdat de genade te meerder worde?* David is dieper dan de meesten gevallen, vooral door zijn moord op Uria gepleegd, en zoek nu maar in heel de Schrift, in wiens zielsuiting ge voller wegsmelten in de genade vindt, dan juist in Davids klaagzangen. Ge moet er u dan ook niet over verbazen, zoo de geestelijke gruwel van het Antinomianisme telkens het hoofd weer opsteekt, ook in ons land. Het is nu eenmaal zoo, dat de vroom-brave man, ook al is hij waarachtig bekeerd, zijn teug uit de beker der genade soms, o, zoo klein neemt. Maria van Magdala, in wier ziel zeven duivels hadden gewoed, wat is ze Jezus niet veel dichter genaderd. De boetvaardige zondares, die in Simons eetzaal, Jezus' voet met heur haar afdroogde, wat stelt Jezus haar in de genade hoog. Het is nu eenmaal niet anders, zonde en genade staan tegen elkander als pool en pool over. Hoe dieper de zonde haar greef groef, hoe meer genade er, bij oprechte bekeering, invloeide. De engelen, die staande bleven, en geen genade behoeven, zegt de apostel, zijn begeerig om in te zien in de heerlijkheid van de genade, die in deze zondige wereld openbaar wordt. Hoe donkerder de schaduw, hoe wit-glanziger het licht.

En toch is dit geen voorkeur voor wie dieper viel, maar 't komt alleen op uit ons gebrek. 't Is de kennisse der zonde waaraan 't ons faalt. Doorzaagt ge zelf het wezen der zonde van uw hart, o, vroom-brave man, zooals 't al doorglurend oog van een Almachtig God 't doorziet, zoo zoudt ge de genade niet slechts met even diepe, als de diep gevallene, maar met nog dieper, voller teugen indrinken. Vergelijk Paulus, Petrus en Johannes maar, neem Augustinus en Calvijn. Paulus beweende levenslang zijn diepen val, dat hij de Gemeente Gods vervolgd had, en aan den moord op Stephanus gepleegd, mee schuldig stond, en heeft als een „Godslasteraar, vervolger en verdrukker, die moord en dreiging blaasde", den weg der genade in deze diepte der zonde gekend. Petrus had zijn Heere driemaal verloochend, en satan had hem gesift als de tarwe, maar hij heeft dan ook die rijke genade bekend toen Jezus hem weer aannam met het driewerf: Weid mijne lammeren. Maar Joannes, van wien ons zulk een gruwelijk iets niet bericht wordt, verstond het dat wie zijn broeder *haat*, reeds daardoor een moordenaar is. Hij ploos de zonde in haar wortel na. En zoo ook viel Augustinus diep, terwijl Calvijn voor elken gruwel van dien aard bewaard werd, maar zie nu, of Calvijn ook maar in iets bij Augustinus, in de kennisse van de diepte der zonde en den rijkdom der genade, achterstaat.

De vroom-brave man, die de genade slechts bij matige teugen indrinkt, zit zich zelf in den weg, en vergeet het peillood in 't zondig moeras van zijn hart te laten zinken. Wie dat peillood tot op den bodem in de troebele wateren der zonde laat afdalen, kent, ook al bewaarde God hem voor gruwelijke zonde, den gruwel der zonde even diep als wie zichzelf vergat. Zoo waar en aangrijpend laat de Catechismus het *elk* geloovige belijden, dat hij tegen al Gods geboden *zwaarlijk* gezondigd heeft, en nog steeds tot *alle* boosheid geneigd is. De zonde behoeft niet uit te breken, om er te zijn. En niet òf ze uitbrak, maar *of ze er is*, bepaalt de mate der genade, die ge, om gered te worden, van noode hebt.

En zoo genomen, en zoo *moet* ge 't nemen, blijft het de bange stelregel, dat alle zonde nieuwe zonde kweekt. Lang niet altijd een uitbrekende zonde, maar een verkalking van het aderengestel uwer ziel. Bij elke verzoeking die ge weerstondt, bij elke verlokking tot zonde, die ge overwont, leeft ge inwendig op, wint ge aan geestelijke kracht, wordt ge innerlijk sterker. Maar dan ook bij elke zonde, waarvoor ge bezwijkt, verslapt ge van binnen, zinkt ge in en krijgt heel het zondig wezen in u vrijer spel.

De zonden in u liggen niet los naast elkander, maar ze vormen een giftig weefsel. Het hangt alles saam. Het heeft alles één wortel. Uit dien wortel zuigen al de vertakkingen der zonde in u haar levenssap. En door elke zonde die ge begaat, wordt die wortel weer besproeid, en zendt nieuwe levenskracht, nieuw giftig levenssap in al de vertakkingen der zonde naar boven.

Dit gaat nu bij wat ge een „kleine zonde" noemt, soms weken en maanden lang zoo geregeld door. Dan ontvangt de wortel der zonde zijn besproeiing wel bij druppels, maar die druppels hebben toch op 't eind dezelfde uitwerking. Vooral omdat die vele kleine, gewone, dagelijksche zonden, geen weeromstuit krijgen. Ge raakt er aan gewend. Ge gevoelt ze niet meer als zonde. En ook uw omgeving ziet ze door de vingers, reageert er niet tegen, maakt er u geen verwijt van. Als ge 's avonds voor uw God neerknielt, komt 't zelfs niet in u op, er vergeving voor af te bidden. Ge rekent ze niet, en waant dat ook uw God er niet mee rekent. En zoo zondigt ge in 't kleine door. Elke begane zonde maakt 't begaan van nieuwe zonde lichter voor uw zelfbesef. Zoo wordt dit soort van zonden met uw leven vereenzelvigd. Soms kunt ge er zelfs om lachen, zoo nietig klein en onbeduidend als ge deze *peccadille's* vindt. En toch zetten ze hun vernielingswerk in het binnenste van uw aderen voort. Zoo als de tuberkels de long allengs vernielen, zoo vernielen zulke zonde-tuberkels het fijner weefsel van uw hart.

Het is alsdan een doen van zonde tot zonde, maar zoo in het klein, dat de geestelijke microscoop noodig is, om ze te ontdekken. En juist dien geestelijken microscoop, die de zonde tot in haar wortel begluurt, mist ge nog altoos, of zoo ge ze een oogenblik hadt, hebt ge ze ter zijde gelegd.

Doch hierbij blijft het niet. Het is niet maar, dat de nauwelijks getelde kleine zonde u innerlijk verzwakt, en er u telkens weer in doet vervallen, totdat ze u een zondige hebbelijkheid, een zondige gewoonte, een zondige levensmanier geworden is; ook lokt zonde nieuwe zonde uit, als ze krasser uitbrak. Het kind dat snoepte, staat aanstonds voor de leugen. Snoepen is voor een kind lang geen kleine zonde. Het is de kindsvorm van wat Jacobus betuigt: „Een iegelijk wordt verzocht als hij door zijn eigen begeerlijkheid verlokt wordt, en die begeerlijkheid ontvangen hebbende, baart zonde". Reeds die begeerlijkheid naar het verbodene was in 't kind zonde, en het snoepen zelf is de diefstal in kiem. Wie 't snoepen in 't kind licht telt, is geen opvoeder. De leugen komt er dan ook aanstonds bij, en de leugen is verharding van de conscientie.

Zoo gaat 't bij 't kind, en niet anders gaat 't, altoos naar proportie, bij de volwassenen. Niet als alleen God en onze ziel er van weet, maar wel zoo 't gemerkt werd. Dan staat men voor de gevolgen, en dan poogt men die gevolgen te niet te doen. Hoe menige moeder heeft niet haar eigen kind den hals toegenepen, omdat 't in ontucht verwekt werd. Hoevelen vervielen niet tot oneerlijkheid, omdat ze in weelde meer verspilden dan het hunne was? Hoe vaak is niet in meineed heil gezocht, om een begane zonde te bedekken? Zoo gaat 't in het groote, en zoo gaat 't in het kleine, zoo men een begane zonde door een tweede zonde weg moet werken. Dan wijst de eerste zonde van zelf de tweede aan, en aan het zonde tot zonde doen, is voor den schuldige, zoo God hem niet weerhoudt, bijna geen ontkomen. Het ééne zit altoos aan het andere vast. Het is de slavernij der zonde die haar schalmen ineenschakelt.

En of dit onheilig werk nu, dat God 't alleen ziet, in het hart toegaat, of wel dat het uitbrak, en feitelijk toegaat, het blijft altoos dezelfde noodlottigheid, dat de ééne zonde de andere roept, en langs het hellend pad doet afglijden.

Bij elke zonde gaat 't voor God nooit alleen om dit ééne kwaad, maar altoos tevens *om al den aankleve van dien.*

De zonde is een microbe, die in uw ziel zich zelve voortplant. En daarom, neem toch uw geestelijk microscoop weer op en wees voor de zonde bang als voor een giftige infectie van uw hart.

Amsterdam, 24 Sept. 1909.

Met blijde ingenomenheid is ook door ons de oprichting begroet van het nieuwe Christelijke gymnasium te Groningen, dat den schoonen naam van *Willem Lodewijk gymnasium* dragen zal.

Reeds lang was er sprake van, dat in het Noorden van ons land een Gereformeerd gymnasium zou worden gesticht. Eerst werden onderhandelingen gevoerd met het gymnasium te Kampen en te Zetten, om één dezer bestaande gymnasia naar Groningen over te brengen; maar toen deze onderhandelingen tot geen afdoend resultaat voerden, scheen men te Groningen den moed op te geven. Toen zette de ijverige predikant van Groningen B, Ds. J. J. Miedema, de schouders onder het werk; aan zijn krachtig initiatief en doortastenden ijver gelukte het, niet alleen de finantieele bezwaren te overwinnen, maar ook de sympathie van mannenbroeders van verschillende kerkelijke gezindheid voor dit plan te winnen, en als vrucht van onderlinge saamwerking werd 3 September j.l. het Christelijk gymnasium te Groningen geopend. Prof. Dr. J. Woltjer was de aangewezen man om de openingsrede te houden en Ds. Wagenaar van Rotterdam leidde 's avonds den bidstond in de Martini-kerk. Aanvankelijk begint dit gymnasium met twee klassen, waarvan de eerst reeds 20 leerlingen telt. Als rector treedt op de heer docts. de Jong, een van Prof. Woltjers leerlingen.

Gelijk de voorzitter Ds. Miedema uitdrukkelijk verklaarde, staat dit gymnasium, al draagt het geen kerkelijke kleur, toch beslist op den grondslag der Gereformeerde belijdenis. Het onderwijs zal niet een algemeen en vaag christelijk karakter vertoonen, maar wordt bezield door den geest der Reformatie, gelijk die in ons land van meetaf een Calvinistisch stempel droeg. Daarom werd dan ook voor dit gymnasium den naam van graaf Willem Lodewijk gekozen, omdat Willem Lodewijk de edele Calvinistische geloofsheld is, aan wien Groningen zijn overgang tot de Reformatie dankt.

Over de stichting van dit gymnasium verblijden we ons van harte. Het aantal onzer christelijke gymnasia wordt zoo allengs uitgebreid. Vreesde men aanvankelijk wel eens, dat de onderlinge concurrentie aan de reeds bestaande christelijke gymnasia schade zou doen, de uitkomst heeft deze vrees wel gelogenstraft. Hoe grooter het aantal der Christelijke gymnasia werd, hoe meer ook het aantal der leerlingen toenam. En juist daarin ligt de groote beteekenis van dit feit. Want menig christelijk ouder, die zijn kind vroeger van de studie af hield, omdat hij vreesde voor den nadeeligen invloed van de openbare gymnasia en er tegen op zag zijn jongen naar een ver verwijderd gymnasium te zenden, heeft thans de vrijmoedigheid gekregen, om zijn zoon te laten studeeren, nu een goed gymnasiaal onderwijs onder zijn bereik is gebracht. Juist dat nu geeft hoop voor de toekomst. Maar al te veel nog gaan we gebukt onder het gebrek aan geestelijke leidslieden, aan mannen van dege studie, die op elk terrein voor onze Christelijke beginselen kunnen opkomen. De macht van het intellect staat tegenover ons. We zijn sterk in aantal, wat de manschappen betreft, maar arm aan officieren. Zal op den duur de doorwerking der christelijke beginselen in ons volksleven stand houden, dan moeten ook de kringen van het hoogere geestelijke leven in ons volk weer voor onzen Koning worden opgeëischt.

Onze worsteling, om door de lagere school met den Bijbel de breede volksmassa van den Christus terug te winnen, droeg zoo uitnemend vrucht. Maar hoe dankbaar we voor die vrucht zijn, we mogen niet rusten, voordat we ook de intellectueele wereld heroverd hebben. Om christelijke rechtsgeleerden, christelijke letterkundigen, christelijke doctoren roept ons volk. En waar het gymnasiaal onderwijs de kweekplaats is, waaruit straks onze christelijke studenten moeten voortkomen, daar kan niet dankbaar genoeg het feit worden gewaardeerd, dat onze christelijke gymnasia gestadig uitbreiden in aantal en kracht.

Moge het nieuwe gymnasium te Groningen onder den zegen Gods tot dat schoone doel meewerken. Van Groningen ging jaren geleden de richting uit, die 't eerst in ons vaderland openlijk met den band der belijdenis brak en den strijd aanbond met de orthodoxie. Straks werd deze Groninger richting de wegbereidster van het modernisme. En weinig provinciën in ons vaderland zijn zoozeer onder de macht van het modernisme geraakt, als de provincie Groningen. Toch ging het heerlijk werk dat een Willem Lodewijk en een Ubo Emmius voor dit Noordelijk deel van ons land deden, niet geheel te loor. Vooral de Scheiding deed met kracht het geloofsleven weer opbloeien. Het thans gestichte gymnasium moge de kroon op het werk zetten, en worde een middelpunt van geestelijke actie, waarvan voor heel het Noorden een bezielende kracht uitga. In dien zin stemmen we van harte in met de woorden van Prof. Woltjer: vivat, crescat, floreat.

Nog altoos dweept men in sommige kringen met de gedachte, dat herstel van het Christelijk karakter der openbare scholen het middel zal wezen, om ons volk in zijn breede rijen tot den Christus terug te voeren.

Mogen we om den oppervlakkige van dien waan te genezen, op het naburige Duitschland wijzen? Een neutrale school, gelijk wij die kennen, heeft men daar niet. Zelfs aan de publieke gymnasia wordt nog altoos godsdienstonderwijs gegeven. De zoogenaamde Religionsstunde bleef er in eere.

En toch is er wel geen twijfel over, dat trots dit officieel Christelijk karakter der openbare school in Duitschland, de Christelijke geest onder de bevolking eer af- dan toeneemt.

Of moet men liever zeggen: niet *trots*, maar juist *tengevolge* van dit zoogenaamd Christelijk onderwijs?

Onlangs spraken we een knaap uit Duitschland, die in de stad zijner inwoning het openbaar gymnasium bezocht. Zijn ouders waren van beslist Christelijke beginselen; hij zelf was in de Gereformeerde belijdenis opgevoed, en ook op het gymnasium schaamde hij zich zijn Christelijke belijdenis niet te midden van kameraden, die met alle religie den spot dreven.

Ge zoudt meenen, dat zulk een jonge knaap steun vond in het Christelijk onderwijs?

Het tegendeel was het geval.

De leeraar met het onderwijs in de Christelijke religie belast, gebruikte de Religionsstunde om deze nog baardelooze knapen in te leiden in de moderne critiek. De wonderverhalen waren fabelen. De boeken van Mozes priesterbedrog. Jesaja's profetie was na de ballingschap geschreven en niet van Jesaja afkomstig.

En de ongeloovige jongelui lachten van plezier, als zoo de dwaasheid van het oude Bijbelgeloof aan de kaak werd gesteld.

Zoo wordt juist door het zoogenaamd christelijk onderwijs het christelijk geloof ondermijnd.

En dat kan niet anders.

Zoolang een volk nog vaststaat in de religie, de Overheid publiek belijdenis doet van haar geloof en de Kerk nog met krachtige hand de belijdenis handhaaft, kunnen de publieke instellingen ook een christelijk karakter dragen.

Maar zoodra het ongeloof de eenheid van het volk heeft doen splijten, de Overheid voor een bepaalde confessie niet meer mag opkomen en de Kerk allen wind van leer vrij laat, dan is handhaving van een zoogenaamd christelijk karakter der publieke school een onmogelijkheid.

Dan is nog beter een neutrale Staatsschool, die de christenouders prikkelt om vrije christelijke scholen te bouwen, dan een schijnbaar christelijke Staatsschool, die de energie van het vrije onderwijs breekt en onder christelijk etiket niets anders doet dan propaganda maken voor het moderne ongeloof.

Korten tijd geleden trok niet weinig in de pers de aandacht de mededeeling, dat Ds. Boers, predikant der Hervormde Kerk te Roordahuizum, van den kansel openlijk verklaard had, niet meer te kunnen bidden.

Naar men weet behoort Ds. Boers tot de sociaal-democratische predikanten, wier aantal in de Hervormde Kerk steeds meer toeneemt.

Tevens werd vermeld, dat de Kerkeraad over dit brutaal stukje van ongeloof toch in ontroering was geraakt en een aanklacht had ingediend bij het classicaal bestuur. Dat de predikant sociaal-democraat was, dat hij de belijdenis der Schrift verwierp, kon er nog mee door. Maar dat een „dienaar van den godsdienst" openlijk het gebed afschafte als een ijdelen vorm, liep de spuigaten uit. Daartegen moest protest aangeteekend.

Nu weet men vooruit, hoe het met dergelijke protesten en aanklachten bij de hoogere besturen gaat. Het geval van den boeddistischen dominé, die door de Haagsche Synode werd vrijgesproken, ligt nog versch in ieders heugenis. En als men een Boeddist vrijlaat, waarom zou men een dominé, die niet meer bidden wil, dan afzetten? Zijn er niet moderne dominé's, die 't heusch niet onder stoelen of banken steken, dat ze zelfs niet meer gelooven aan het bestaan van een persoonlijken God, en is het dan niet veel eerlijker den schijn van een gebed, dat niets dan een klank der lippen is, op te geven?

Ook in dit geval heeft het Classicaal Bestuur, naar de *Leeuwarder Courant* meldde, verklaard, dat *het geen termen vond voor toepassing van eenig tuchtmiddel.*

Hier en daar schijnt in ons kerkelijk leven nog wel eens moeite te ontstaan over de vraag, hoe men handelen zal met lidmaten, die zich bij de Gereformeerde Kerk willen aansluiten, maar dit niet kunnen doen op de plaats hunner inwoning, omdat daar geen geïnstitueerde gestalte der Gereformeerde Kerk gevonden wordt.

Naar sommigen meenen, behooren deze leden geheel te worden vrijgelaten in hun keuze, bij welke naburige kerken ze zich aansluiten willen. Zoo was, zegt men, de vroegere practijk in de Christelijke Gereformeerde Kerk. Bovendien, welk recht zou de Kerk hebben om hier bindende voorschriften te maken? De betrokken personen staan nog buiten eenig kerkelijk verband en zijn dus vrij om te doen, wat zij willen. Op de plaats hunner inwoning wordt geen kerk gevonden, waaronder ze wettig zouden behooren. Bijgevolg staat het aan hun keuze, of ze in dorp A of stad B ter kerk willen gaan en daar als „buitenleden" zullen worden ingeschreven. Het zou een ongeoorloofde dwang zijn, wanneer de Kerkeraad van een naburige plaats zei: ge moogt niet anders dan bij mij ter kerk gaan.

Toch kan kwalijk gezegd, dat deze voorstanders van het absolute vrijheidssysteem het bij 't rechte einde hebben. Wat al of niet zede was in de vroegere Christelijke Gereformeerde Kerk heeft natuurlijk geen de minste beslissende kracht, wanneer de *vereenigde Gereformeerde Kerken* te dien opzichte andere bepalingen gemaakt hebben. In de Nederduitsche Gereformeerde Kerken was gewoonte, dat men leden der Hervormde Kerk zonder nader onderzoek aannam, wanneer zij verklaarden onder toezicht van den Gereformeerden Kerkeraad zich te stellen; maar bij de vereeniging der beide Kerkengroepen werd bepaald, dat men niemand meer zou aannemen, tenzij de Kerkeraad zich eerst verzekerd had van zijn instemming met de Gereformeerde belijdenis en van zijn christelijken levenswandel. En zoo nu is omgekeerd bepaald op de Synode van Amsterdam in 1892, dat de vroegere gewoonte der Christelijke Gereformeerde Kerk om de zoogenaamde buitenleden vrij te laten in hun keuze, niet zou gehandhaafd worden. Uitdrukkelijk toch staat op blz. 109 te lezen: „In plaatsen, waar nog geen kerkformatie is, die met onze Kerken in verband staat, wordt aan de enkele personen, die daar mochten wezen en onze gemeenschap zoeken, *een naburige Kerk aangewezen, om voor hen te zorgen;* en op deze Kerk, respectievelijk op haren Kerkeraad, rust in de eerste plaats de verplichting om te arbeiden, dat ook in die plaats een Gereformeerde kerkformatie tot stand kome. Het is daarom noodzakelijk, dat de Classis al zulke plaatsen binnen haar ressort onder haar hoede neme, en beslisse, welke Kerk voor elk van deze plaatsen als tijdelijke voogdesse zal optreden". In overeenstemming met dit besluit hebben de classen de verschillende kerkdorpen, waar de reformatie der Kerk nog niet was tot stand gekomen, ingedeeld en aan naburige Kerken ter verzorging toebetrouwd. En het spreekt wel van zelf, dat de leden, die op zulk een dorp wonen, dan ook *als lid* behooren geboekt te worden bij die Kerk, aan wier zorg ze zijn toebetrouwd. Hoe toch zou zulk een Kerk als „tijdelijke voogdesse" over deze geloovigen kunnen optreden en voor hun geestelijke belangen kunnen zorgen, wanneer ze van een andere Kerk lid waren? Onder die geestelijke verzorging behoort toch zeker in de eerste plaats de toelating tot de sacramenten en het toezicht op hun leven en wandel. En het zou toch ongerijmd wezen, dat een Kerkeraad tucht zou moeten oefenen over leden, die tot een andere Kerk behoorden en zich onder het toezicht van den Kerkeraad dier Kerk hadden gesteld. Wel heeft de Synode van Amsterdam niet ruwweg in verkregen rechten willen ingrijpen en daarom bepaald, dat door deze grensregeling niet te kort mag gedaan aan de vrijheid van iemand, die reeds bij een bepaalde Kerk zich had aangesloten, om levenslang bij die Kerk te blijven behooren, maar dit besluit gold alleen voor reeds bestaande gevallen en gaf geen vrijheid om in de toekomst zoo te handelen.

Volgens het jus-constitutum, het onder ons geldende kerkrecht, kan er dus geen sprake van zijn, dat aan zulke leden vrijheid zou worden gegeven, om zich aan te sluiten bij welke Kerk zij zelf liefst willen. Het zou dan ook kwalijk denkbaar wezen, dat een Classis, tegen de uitdrukkelijke besluiten der Synode in, zulk een vrijheid toeliet. Maar ook afgescheiden van deze stellige bepaling der Synode spreekt wel niets voor zulk een vrijheid, die eigenlijk losbandigheid zou wezen. Doel moet toch altoos wezen, dat de Kerk des Heeren in haar gezuiverde gestalte op elke plaats in ons land weer tot zelfstandige openbaring kome. Daarom wordt zulk een dorp of stad ter bearbeiding aan een naburige Kerk toegewezen. Maar juist daarom is het van zooveel belang, dat de leden der Kerk te dier plaatse zich niet verdeelen en verbrokkelen, doordat de een zich hier, de ander zich daar aansluit, maar dat ze *gemeenschappelijk* bij één Kerk zich voegen, die over hen toezicht houdt. Zoo vormen ze op zulk een plaats reeds een zekere eenheid en kan, zoodra hun getal voldoende zich uitbreidt, tot institueering van een afzonderlijken kerkeraad worden overgegaan. Nooit mag de toeleg wezen, om deze personen als een welkome winst op eigen register als lid te boeken en ze als vaste leden der eigen Kerk te beschouwen. De Kerkeraad die als *tijdelijke voogd* optreedt, gelijk de Synode het zoo volkomen juist uitdrukt, heeft te verstaan, dat die voogdijschap slechts een *tijdelijk* karakter draagt en dat zoo spoedig mogelijk deze verstrooide geloovigen saam als *zelfstandige* en *mondige* kerk moeten optreden. Zoo is het steeds door onze vaderen gewild; zoo is 't op de Synode, die den band onzer Kerken bezegelde, voor al onze Kerken ten regel gesteld; en zoo wordt het ook geëischt door het belang onzer Kerken zelf en de eere van Christus naam.

Naar ouder gewoonte werden de colleges aan de Vrije Universiteit den derden Woensdag in September geopend, door den prorector Prof. Dr. J. Woltjer, die daarbij een rede hield over de beteekenis der Gereformeerde beginselen voor de wetenschap.

Aan het persverslag ontleenen wij het volgende resumé van deze rede, die met groote aandacht werd gevolgd:

Spreker begon met op te merken, dat een ieder die als hoogleeraar of als student aan de Vrije Universiteit werkzaam is, telkens weder behoort te overwegen wat de Gereformeerde beginselen voor de wetenschap beteekenen. „Gereformeerd" is niet iets bijzonders, waarnaar men moet zoeken, het ligt voor de kerken geformuleerd in de „ware christelijke belijdenis", in dezen vorm reeds drie en een halve eeuw oud. Het gaat natuurlijk niet aan te zeggen, die belijdenis betreft de eeuwige dingen en onze zaligheid, de wetenschap onderzoekt slechts de tijdelijke dingen en daarom kan er tusschen deze twee geen strijd zijn. Zoo iets beweert ook Herbert Spencer: de wetenschap geeft antwoord op de vragen: hoe? en wat?, de religie op de veel gewichtiger vragen: waartoe? en waarom? Indien nu de religie maar ophoudt onreligieus, de wetenschap ophoudt onwetenschappelijk te zijn, dan is er vrede.

Zoo gaat het echter niet, zooals denken en ervaring leeren. 't Gebied van de religie en dat van de wetenschap liggen niet het een buiten het ander. Spreker wenscht dat aan te toonen door een enkel voorbeeld: de heiliging van Gods Naam ook in de wetenschap.

Dat die heiliging in de religie het eerste is, behoeft geen betoog, zij is het echter ook wat het weten aangaat. Ons weten is altijd stukwerk; de volkomene, absolute wetenschap is alleen bij God. Daartegen rijzen naar ons denken bezwaren, die eene wetenschap op pantheistischen of panpsychischen grondslag tracht op te lossen, maar zóó, dat zij den Schepper en het schepsel vereenzelvigt en dus niet God God laat, maar Zijnen Naam, Zijne openbaring ontheiligt.

Tegen het weten Gods rijzen ook voor onze ervaring bezwaren, zoo duidelijk reeds uitgesproken in Ps. 73, en die overal en altijd weder opkomen. Die bezwaren worden door geen onverbreekbare wet van oorzaak en gevolg weggenomen, door geen philosophische theodicee opgeheven. De wetenschap ontkent of staat machteloos, 't geloof heiligt Gods Naam en erkent dat bij Hem geen onrecht is, maar belijdt ook, dat wij de diepten van het Goddelijk wezen niet kunnen peilen.

Ook daarin wordt Gods Naam geheiligd, dat wij erkennen, dat Hij die het zaad der religie in onze harten gelegd heeft, in het gemoed ook het zaad der wetenschap plantte. Dat zulk een beroep op het gemoed ook in de wetenschap niet kan worden gewraakt, toonde Prof. Woltjer aan door aanhalingen uit Heinrich Hertz, Lotze en Spencer.

Neemt men wetenschap in concreten zin, als het wetenschappelijk onderzoek en zijne in systeem gebrachte resultaten, dan is het ook daarin de bede van een oprecht Christen: „Uw Naam worde geheiligd".

De Spr. drong er bij de studenten op aan, hunne wetenschappelijke taak niet licht op te vatten, maar echt wetenschappelijk te leeren werken, de literatuur en de methoden te kennen en toe te passen, om eindelijk zelfstandig de eerste bronnen, het voorwerp van het onderzoek uit de eerste hand, te kunnen bewerken. Hoe op die wijze de Naam des Heeren wordt geheiligd, toonde de spreker aan door een woord van een der grootste mannen op het gebied der wetenschap, in de 19de eeuw, der Engelschen physicus Maxwell, onder wiens nagelaten papieren dit gebed gevonden werd: „Almachtige God, Gij, die den mensch naar Uw beeld geschapen en hem eene levende ziel gegeven hebt, opdat hij U zoeken en over Uwe schepselen heerschen zou, leer ons de werken Uwer handen zóó te onderzoeken, dat wij de aarde tot ons gebruik onderwerpen en ons verstand voor Uwen dienst versterken, en laat ons Uw Heilig Woord zoo in ons opnemen, dat wij aan Hem gelooven, dien Gij gezonden hebt om ons de weteschap des heils en de vergeving onzer zonden te schenken. Om dat alles bidden wij in den Naam van denzelfden Jezus Christus, onzen Heere!"

Geen star dogmatisme, maar evenmin het evolutionisme mag ons leiden in de wetenschap. Het *zijn* moet worden erkend, maar evenzeer het *worden*. God *is* de onveranderlijke: „Ik zal zijn, die ik zijn zal". Maar ook: Gods raad is en wordt volvoerd in en door alles wat geschiedt en zich ontwikkelt. Dat die belijdenis met door allen erkende wetenschap kan samengaan, bewijst bijv. Oswald Heer, een der grootste geologen van de 19de eeuw, die in zijn werk: „die Urwelt der Schweiz" schrijft: „Hoe dieper wij indringen in de kennis der natuur, des te inniger wordt ook onze overtuiging, dat slechts het geloof aan eenen Almachtigen en Alwijzen Schepper, die hemel en aarde naar een van eeuwigheid voorbedacht plan geschapen heeft, de raadselen der natuur en van het menschenleven vermag op te lossen."

Hij hield geen dubbele boekhouding, eene voor het geloof en eene andere voor de wetenschap: gelooven en weten zijn geen volledige tegenstellingen. Vinden wij strijd tusschen den inhoud van ons geloof en de wetenschap, dan moet onderzocht, of onze uitlegging van de H. Schrift wel de juiste is, maar veel meer nog of hetgeen de wetenschap heet te leeren, wel werkelijk wetenschap is. Zooveel *heet* wetenschap, wat het niet *is*, en in de wetenschap zelf komen onopgeloste tegenstrijdigheden voor. En zien wij ten slotte tusschen ons geloof en onze wetenschap tegenstrijdigheden, die wij niet kunnen oplossen, dan wachten wij af, vasthoudend aan de belofte: „den oprechte gaat het licht op in de duisternis". En is de meerderheid ons tegen, wij verwachten het niet anders; maar wij hebben ook in deze eene wolke van getuigen rondom ons liggende, die ons zijn voorgegaan in de belijdenis, dat God heilig is en ook in de wetenschap geheiligd moet worden.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen door Ds. Houtzagers: Van den heer J. te Borg, corresp. der Unie te Wolvega, ƒ 1; van Mevr. M. te Enkhuizen ƒ 5.

Het Bestuur voornoemd:

D. HULLEMAN, *secr.*